

Naujienu Antroji Dalis

NR. 916

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIV METAI

Dienų skeveldros

I.

Vilnius — tai akmenyje ir mūre įrėžta ir amžiams išlikusi miestų statybos ir architektūros meno istorijos knyga. Šimtmečiais jį kūrė žymiausi Europos miestų statybos specialistai, talentingi lietuvių, baltarusių, lenkų, rusų meistrai. Palankių gamtinių sąlygų ir nenulstamo darbo dėka Lietuvos sostinė įgavo nepakartojamus, savitus bruožus.

Gal kaip tik todėl 1572 m. žinomas vokiečių istorikas menininkas G. Braunas su S. Novelanu ir Fr. Hogenbergeriu į savo garsųjį 135 įžymiausių ir gražiausių pasaulio miestų atlasą "Civitates orbis Terrarum" įtraukė ir Vilnių.

O šandien? — klausia A. Spelskis str. "Ten, kur piliis Gedimino": — kai "po karo praėjo ketvirtis amžiaus"?! Toliau taip rašo:

"... pirmoje eilėje reikėtų imtis aikštės remonto: išlyginti ją, pakloti naujas betonines plyteles, restauruoti aikštę, supančias atramines sienes (įtvirtinti iškritusius tašutus akmenis, išvirtusias laiptelių pakopas ir t. t.). Čia paminėti darbai nereikalauja ypatingo pasiruošimo bei atskiro projekto. Reikia tik atstatyti tai, kas buvo savo laiku gerai padaryta.

Kiek sudėtingesnis yra dabartinės Paveikslų galerijos ir varpinės dažymas. Juk po karo jos abi buvo jau keletą kartų dažytos. Bet efektas tik vienam sezonui. Laikas pagaliau baigti sezoninę kosmetiką.

ir dar:

"... prie visų be išimties kalną supančių pastatų, jų kiemuose ir dažnai netgi prieš pagrindinius fasadus pilna šiukšlių. Pakęsti tokį sąvartyną Vilniaus centre neleistina. Kuo galima, pavyzdžiui, pateisinti šiukšlių, plytelių, lentų, dėžių, vielų, piuvėnų sąvartynus Istorijos-etnografijos muziejui priklausančioje teritorijoje, sąvartyną prieš pagrindinį Pionierių ir moksleivių rūmų fasadą, Geologijos instituto kieme".

2.

Apie sostinės vargus skaitome "Tiesoje" str. "Įkurtuvės: džiaugsmas ir nusivylimas". A. Ralys apie statybą Vilniuje, "kulto laikais":

Prisimenu, kaip smarkiai mes prieš kurį laiką puolėme architektūrinius nesaikingumus — visokius bokštelių, arkadas, kolonas, dekoratyvinius langeilius. Visi ir anksčiau matėme,

kad tai nereikalinga, negražu, neatitinka laiko dvasios. Tada, kai sveikas protas, nauda, suderinta su grožio reikalavimais, padiktavo visai kitokias pastatų formas".

3.

"L. ir Mene" senamiesčio rūpesčiuose skaitome (kalbant apie Rotušės aikštės aplinką): "... aišku. Pokario metais čia, netoli "Spalio kino teatro (Gorkio 62), pastatytas gyvenamasis namas (su madų atelje pirmame aukšte) rodo tuometinį nemokšišumą. Kažin, kiek šio nemokšišumo atsikratyta, jei ir dabar vyrauja tas pats siauras požiūris į sprendžiamus klausimus ir iki šiol nėra viso ansamblio rekonstrukcijos projekto.

Siekiant išsaugoti šios aikštės būdingus bruožus, reikėtų pagalvoti, kaip ištaisyti savo klaidas, rekonstruoti vieną labiausiai svetimų aplinkai namų — kad ir minėtą pastatą su ateljė."

Ir dar

"Jei pirmaisiais pokario metais, naudojantis turimomis nuotraukomis ir arch. Kamausko atliktais visų apgriautų Vilniaus senamiesčio gatvių brėžiniais, būtų atstatyta Muziejaus gatvė, kuri buvo sugriauta mažiau, negu Varšuvos senamiestis, tikriausiai senamiesčio vertė būtų labiau išsaugota, negu įvykdžius dabartinius sprendimus."

4.

O. Adomaitytė štai ką rašo:

"Senamiestis — tai ne tik mūrai, bokštai, praėjusių amžių grindynės ir rūšiai. Kick-viename senamiesčio ansamblyje yra išlikusių praeities dailiosios kalvystės pavyzdžių: ornamentuose ažuvinės tvoros, puošnūs vartai, langų bei laiptų grotos, įmantrūs durų apkaustai ir rankenos. Šita mažoji architektūra ne mažiau už rūmų stilių atsispindi anų šimtmečių gyvenimo būdą, papročius, skonį, liudija apie aukštesnės meistrų rankas. Tačiau ar suregistruoti, ar saugomi šie mažosios architektūros šedevrai? Namų valdybos ir privatių meistrų, remontuojantys gyvenamuosius namus, senus užraktus keičia prancūziškom spynom ir brizgančiom rankenom, senas duris — stiklinėm, kaltas tvoras — pintom iš vielos ir dažytom. Kurioziškas likimas ištiko didžiuosius geležinius universiteto vartus, buvusius Skargos kieme Gorkio gatvės pusėje. Jie nepatiko ūkio skyriui, ir prorektorius įsakė

(Nukelta į 2 psl.)

Viena Jurgio Kasakaičio foto nuotraukų iš vykstancios jo parodos St. Balzeko Liet. Kultūros muziejuje, 4012 Archer Avenue.

PROTO LIGŲ PRIEŽASTYS

"Protinė sveikata yra mažiausiai suprata, bet pati svarbiausioji JAV problema. Kada aštuoni milijonai amerikiečių yra prislėgti įvairių protinių negalavimų ir 30 milijonų Amerikos žmonių tragiškai kankinasi, būdami tų protinių ligonių šeimų nariais, tai klausimas kelia rimtą susirūpinimą. Pagrindinis uždavinys yra ne tik išgydyti tuos proto ligų apimtuosius ir grąžinti juos į normalų gyvenimą, bet dėti visas reikalingas pastangas, kad kiti žmonės nebūtų tų ligų išmesti iš gyvenimo. Tačiau tai nėra vien gydytojų, psichiatrų ir socialinės srities darbuotojų problema. Tai yra visos mūsų tautos problema. Norėdami tą problemą sėkmingai išspręsti, mes turime visų pirma galimai plačiau paskleisti teisingą informaciją apie tas ligas" — taip sako žymus JAV psichiatras Dr. William C. Menninger, kurs laike antrojo pasaulinio karo vadovavo JAV armijos psichiatrinėmis pastangomis.

Taip sako ne tik Menninger, bet ir daugumas tos srities specialistų ir darbuotojų. Tačiau citavimui generolo Menninger nuomonės gali būti kita visai tinkama priežastis. Kodėl? Mat, antrasis pasaulinis karas labai griežtai, kone tragiškai iškėlė proto ligų problemą JAV. Kokiu būdu? Tiesa mokslinių-psichiatrinę tyrinėjimų ir pažangos būta JAV ir prieš tai. Karas tačiau atneša dvi nevisiems tikėtąs staigmenas. Pirmą staigmeną. Didelis procentas jaunų vyrų negalėjo būti priimti į kariuomenę dėl jų protinių sutrikimų. Antra. Nemažas skaičius JAV kareivių pirmą

kartą dalyvaudami mūšyje, buvo taip psichologiniai pritrękti, kad turėjo būti patalpinti į protines ligonines, gauti psichiatrinę pagalbą ir tik tada vėl galėjo būti pajėgūs dalyvauti fronte.

Žinoma, skleidimas tinkamos informacijos apie proto ligas ir jų priežastis yra naujas ir gan sudėtingas uždavinys. Juo labiau, kad ir pati psichiatrija yra dar palyginti nauja mokslo sritis, kurioje nuolat reiškiasi kritika ir naujų krypčių atsiradimas. Ir vis dėlto, atrodo, būtina, kad ir eilinis — nespecialistas asmuo žinotų apie proto ligas bent tiek, kiek jis jau žino apie kūno ligas, jų priežastis ir galimumus jų išsaugoti. Tada tai apsaugotų žmones nuo didelių klaidų ir tų klaidų tragiškų pasekmių. Labai bendrai ir labai suprastintai sakant, proto ligos gali būti dvejopos kilmės: Pirmoji — tai organiška priežastis. Smagenų audinių sužeidimas, kuris gali įvykti ne tik dėl išorinio sužeidimo, bet ir dėl kai kurių smegenis žalojančių ligų. Pavyzdžiui, sifilis, chroniškas ir be saiko vartojimas alkoholio ir kt. Čia, atrodo, priežastis gana spranta. Daug sunkiau suprasti tas proto ligas, kurios kyla iš nematomų, ir sunkiai įžiūrimų priežasčių, kurias čia vadinsiu psichinėmis priežastimis. Gį proto ligas, toliau šiame straipsnyje, vadinsime ne proto ligomis, bet dvasios ligomis. Atrodo, kad taip būtų teisingiau. Juk žmogaus dvasia apima ir jo protą ir dar kitus dalykus.

Norėdami dvasios ligų kilmę trumpai ir nespecialistams su-

(Nukelta į 2 psl.)

DIENŲ SKEVELDROS

(Atkelta iš 1 mo puslapio)

mu buvo supiaustyti į dalis, kad lengviau būtų galima nuvežti į metalo laužo priėmimo punktą. Laimė, prieš šį sumanymą griežtai pasisakė restauracinių dirbtuvių architektai. Tačiau tiek iš to protesto ir naudos: supiaustyti vartai ir dabar tebeguli kieme”.

5.

Patį pranašioji aktorė Monika Mironaitė (rašytojo Baltušio žmona) suėjo 55 m. amžiaus. “Lit. ir Meno” atstovui tarp kitko pareiškė:

— Ar jums neatrodo, jog toli gražu ne visi aktoriai atsakingai žiūri į savo darbą?

— Gal ir taip. Mūsų teatruose daug pilkumo, maivymosi ir netikrumo. Aktoriai kažkaip vis labiau suglemba ir neįsijaučia atsakomybės savo profesijai. Anksčiau didžiausia mūsų teatrų rykštė buvo patosas, deklamacija. Dabar jau baigiame atsikratyti šia blogybe, tačiau jai į pamainą ateina kita — prastumas. Aktoriaus žodis darosi buitiskas, vos girdimas antroje parterio eilėje. Mažų mažiau — tai nemandagu žiūrovo atžvilgiu.

Aktorių pasyvumą aš savotiškai suprantu ir pateisinu: šiais laikais pagrindinį spektaklio kūrėjo vaidmenį vis dažniau pasiima režisierius. Dažnai niekas nesiteirauja aktoriaus nuomonės, kaip jis įsivaizduoja

kurią personažą. Tik retais atvejais aktorius gali tarti savo žodį dėl dekoracijų, muzikos, mizanscenų. Tokiu būdu aktorius nustoja būti lygiateisiu spektaklio kūrėju, nors mes scenos meną ir laikome kolektyviniu menu. Toks aktorių kūrybinės iniciatyvos ignoravimas ir atveda iki sceninio meno suprastėjimo, neatsakingumo ir dvasinio apsnūdimo.

— Kokios žmogiškos silpnybės Jūs labiausiai nemėgstate aktoriaus gyvenime?

— Noro išsiskirti iš kitų, atkreipti į save dėmesį. Dauguma aktorių labai mėgsta žaisti savo profesija. Kiek pažinau, dideli talentai gyvenime yra labai paprasti, eiliniai, niekad per daug nepastebimi žmonės.

— Suvaidinau apie 90 vaidmenų. O visą gyvenimą narėčiau vaidinti labai daug. Su malonumu vaidinčiau Norą, širdyje tebėra gyva “Bajorų gūžta”, “Marko milijonai”, “Dviese sūpuoklėse”, “Mielasis apgavikas”, svajoju apie Čechovo Ranevskąją “Vyšnių sodė”. Tačiau norai ir lieka norais. Mūsų mene svarbu laiku “nusiimti” nuo scenos...”

Akt. M. M. nuo liet. teatro scenos “nusiėmė” 1954 m., ir nuėjo į Vilniaus... rusų teatrą. Kodėl? Kas šią “mįslę” atspės?!

J. Cicėnas

PROTO LIGŲ PRIEŽASTYS

(Atkelta iš 1-mo psl.)

prantamai aiškinti, daugelis dvasios ligų specialistų vartoja tokį vaizdą. Visas žmogaus gyvenimas — nuo lopšio iki karsito — yra jo pastangos (kiti sako: kova) nugalėti visas gyvenime sutinkamas kliūtis ir sugėbėti prisitaikyti prie nuolat besikeičiančių gyvenimo sąlygų ir aplinkybių. Kokios gi yra ar gali būti tos aplinkybės? Pavyzdžiai: naujo darbo gavimas, darbo praradimas, mylimų žmonių mirtis ar kitokios nelaimės, netekimas viso turto ir pan. Dar keletas. Apsivedimas, šeimos prieauklis, skrybys, šeimos ir giminių nesantaika ir t.t. Visi gi žinome, kad tokius pasikeitimus gyvenime įvairūs žmonės labai nevienodai pergyvena, nevienodai prisitaiko naujoms sąlygoms ir aplinkybėms. Vieni tik laikinai pakrinka, kitų dvasioje palieka gilios žaizdos, o kiti ir visai palūžta — tampa sunkiai pagydomi ar visai nebepagydomi dvasios ligoniai. Kodėlgi taip nevienodai?

Žmogaus pastangų prisitaikyti prie naujų aplinkybių sėkmingumas, trumpai tariant, priklauso nuo dviejų sąlygų. Pirmą nuo to, kokios yra tos naujos sąlygos. Manoma, kad kylanti žmonių civilizacija vis daugiau reikalauja iš žmogaus dvasios pajėgumo. Gyvenimas darosi vis daugiau sudėtingas. Tad ir žmogaus kova su aplinkybėmis sunkėja. Antra vėl

vertus, kovos sėkmingumas didžiai priklauso nuo žmogaus dvasios stiprumo, nuo jos tinkamo išsivystymo nuo pat kūdikystės dienų. Šiais laikais ypačiai pabrėžiamas vaikystės ir kūdikystės laikotarpis žmogaus gyvenime. Įrodoma, kad vaikystės pergyvenimai pasilieka žmogaus dvasioje (dažniausiai pasąmonėje) iki pat jo mirties. O tie pasąmonėje įstrigę pergyvenimai daro įtakos žmogaus dvasios išsivystymui ir jos stiprybei. Daugumas specialistų sutinka, kad žmogus niekada savo gyvenime nebeturi tokių giliai siekiančių pergyvenimų kaip savo kūdikystėje ir vaikystėje. Tada gali atrodyti neįtikėtina, ar net nesąmonė. Juk ką gi kūdikis ar vaikas daug supranta? Pagaliau juo iš visų pusių rūpinasi motina ir, žinoma, tėvas bei visa suaugusiųjų šeima. Tas tai tiesa. Be šios globos kūdikis nebūtų gyvas nei vienos dienos.

Bet žmogaus gimimas yra pats dramatiškiausias įvykis jo gyvenime. Žmogaus gimimą gal būtų galima truputį palyginti su modernišku skridimu į erdves. Kol kūdikis gyvena motinos kūne — jis jaučiasi visapusiškai saugus. Jam nerūpi nei maistas, nei šiluma, nei šaltis, nei kiti kokie nors fiziniai keblumai. Visą tą jis gauna, galima sakyti “automatiškai” — be jokių pastangų iš motinos organizmo. Atsiskyręs nuo mo-

A. ZUJUS

JAV IR SOVIETŲ MATEMATIKŲ BENDRADARBIAVIMAS

Nežinau, ar yra kokia nors sutartis, garantuojanti abiem pusėm teisę versti bet kuriuos matematikos veikalus, bet žinau, kad vertimai iš rusų kalbos į anglų ir iš anglų — į rusų vyksta visu tempu jau bent 17—18 metų.

Čikagos Universitete yra (ar buvo?) vertimų skyrius, kuriam vadovauja iš Lenkijos (mano žiniomis) kilęs profesorius Izaak Wirszup. Neteko su juo susitikti, bet nė vienas iš profesorių — vertėjų (pvz. Illinois Universiteto profesorius Dr. L. Gordon) negalėjo pasakyti visai griežtai, ar egzistuoja abipusė sutartis.

Atrodo vis dėlto, kad — bent retkarčiais — atsiklausiami autorių. Štai, pavyzdžiui, I. M. Gelfando Tiesinės Algebros Paskaitų vertime duota autoriaus prakalba, o po jos vertėjo pastaba: Profesorius Gelfandas prašė neversti dviejų priedų į anglų kalbą. Tiesą pasakius, man ne visai aišku, kodėl? Aš turiu vertimą ir originalą — tad ir abu priedus — ir manau, kad prieduose nėra nieko, kas turėtų būti slepiama nuo skaitytojo — amerikiečio.

Verčiama daug daugiau iš rusų kalbos į anglų, negu iš anglų — į rusų. Mat, amerikiečiai beveik jokios atrankos nedaro ir, kaip paprastai, išvysto masinę gamybą. Tuo tarpu rusai verčia tik rinkinius veikalus — bent man neteko užtikti, sakykime, “antros rūšies” dalykų.

Štai keletas pavyzdžių. Išversta iš rusų į anglų kalbą:

I. S. Sominskij. Matematinės indukcijos metodas. Nedidelio

formato, 48 puslapių knygutė, kaina 25 centai. Vertimas kainuoja \$1,50. Knygutė nėra bloga, bet studentui — amerikiečiui visai nereikalinga, nes jis gali rasti pakankamai daug šitokios medžiagos bet kuriame elementarinės algebros kurse. Beje, 1967 m. išėjo iš spaudos (Sovietų Sąjungoje) kita, didesnė, knyga, būtent: I. S. Sominskij, L. I. Golovina ir Y. M. Jaglom. Apie matematinę indukciją, 144 puslapiai. Jei ji bus išversta į anglų kalbą, tai naudos, žinoma, bus daug daugiau, negu iš aukščiau minėtų knygutės.

...N. N. Vorobjev. Fibonacci skaičiai. 70 puslapių. Originalas kainuoja 35 centus, vertimas — apie \$2,00. Ir vėl, knyga gera, bet nereikalinga amerikiečiams, nes visą medžiagą jie gali rasti savo knygose.

B. I. Argunov ir L. A. Skorniakov. Teoremos apie konfigūracijas. 40 puslapių. Originalo kaina 15 centų, vertimo kaina \$1,50. Knygutė nereikalinga amerikiečiams vėl dėl tų pačių, jau minėtų, priežasčių.

Galėčiau suminėti daug daugiau panašių knygų — knygučių, bet pasistenksiu čia duotais pavyzdžiais. Beje, visos trys (ir daug kitų) priklauso serijai “Populiarios matematikos paskaitos”. Tyčia nurodžiau kainas...

Žinoma, į anglų kalbą išverčiama taip pat labai daug gerų knygų. Suminėsiu keletą iš jų (vieną jau minėjau — tai I. M. Gelfando Tiesinė Algebra).

F. R. Gantmacher Matricų Teorija. Originalas — labai didelio formato, 576 puslapiai, kaina \$5,50. Vertimas — du tomai, žymiai mažesnio formato, 374+274 puslapiai; daug geresnis (žinoma!) popierius, gražesni apdarai ir, aišku, gražesnė kaina, būtent, \$12,00. Nors ir originalas išrodo gana gražiai, ne taip, kaip kad išrodė knygos, spausdintos Sovietų Sąjungoje prieš kokia 20 metų.

D. O. Škliarskij, N. N. Čencov, I. M. Jaglom. Rinkiniai Elementarinės Matematikos uždaviniai ir teoremos. Du tomai, 455+336 puslapiai. Abiejų tomų kaina \$3,5. Kiek puslapių turi vertimas ir kiek kainuoja — nežinau, neturiu. Tur būt, ne mažiau, kaip \$12,00.

Z. I. Borevič ir I. R. Šafarevič. Skaičių teorija. 567 puslapiai, \$3,25. Manau, kad vertimas kainuoja ne mažiau, kaip \$15,00. Jei neklystu, vienas iš autorių (o, gal, abu?) pasirašė protestą prieš teismo sprendimą neseniai sukėlusioje tiek triukšmo rašytojų byloje.

V. I. Smirnov. Aukštosios Matematikos kursas. 6 tomai penkiose knygose. Iš viso 3595 puslapiai. Palyginti gražiai išleista. Originalo kaina (visų 5

(Nukelta į 3 psl.)

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JULY 6, 1968

Kazys Sruoga, Ph. D.

JAV IR SOVIETŲ MATEMATIKŲ...

(Atkelta iš 2-ro psl.)

knygų!) apie \$12.00. Vertimas, žinoma, dar gražiau išleistas. Nežinau, kiek puslapių, bet žinau kainą: su nuolaida dėstytojams (perkant visą komplektą) apie 70 dolerių, šiaip — apie 90.00. Akademiko V. I. Smirnovo veikalą galima drąsiai pavadinti maža matematikos enciklopedija.

A. G. Kuroš. Bendrosios Algebros paskaitos. (Lectures in General Algebra). Vertimas turi 364 puslapius. Kaina apie \$12.00. Originalo neturiu, bet jo kainą žinau: maždaug \$2.50 (pagal Viktoro Kamkino katalogus). Autorius, Maskvos Universiteto profesorius, vienas iš žymiausių pasaulyje algebros, ypač grupių teorijos, žinovų.

Beje, šia proga pastebėsiu, kad tuoj pat po Antrąjo Pasaulinio karo, pasinaudojus nugalėtojų teisėmis (aišku, neatšiklausus autorių bei leidėjų) JAV fotografavimo būdu buvo išleista daug garsių veikalų vokiečių kalba. Ne labai piktindamasis nugalėtojų savavaliavimu, aš pat pirmasis ir antrasis buvimo JAV metais išsigijau kelerą šių knygų, kaip antai: E. Kamke, Diferencialinės lygtys, O. Perron, Išvestinių trupmenų teorija, E. Landau, Pirminių skaičių pasiskirstymas, E. Landau, Skaičių Teorijos paskaitos ir daug kitų. Amerikiečiai gerai padarė išleisdami šiuos veikalus vokiečių kalba. Nežinia, kuo būtų virte šie garsūs veikalai, jei jie būtų buvę išversti į anglų kalbą tokiu pat stilium, kaip, pavyzdžiui, aukščiau minėtas akademiko V. Smirnovo veikalas. Pacituosiu ištrauką iš M. M. Schiffer, Stanford University, recenzijos apie vertimą (žiūr. The American Mathematical Monthly, February, 1966, puslapiai 218-219).

A Course of Higher Mathematics, Volume III-2. By V. I. Smirnov. Complex Variables — Special Functions. Translated by D. E. Brown, edited by I. N. Sneddon. Addison-Wesley, Reading, Mass.; Palo-Alto; London, 1964. 700 pp. \$15.00.

...A word should be said about the English translation. One feels that the translator is no mathematician and that the editor has been somewhat careless. For example, many additional topics are mentioned briefly at the end of the sections, and the reader is referred to books and papers for more penetrating study. In the original, these literary quotations refer naturally to Russian publications. In the translation, the editor would have performed a service by replacing such references by more available papers and books in English. A student who has learned the theory of complex variables from the translation would know the beautiful and important theorem of Sokhotski. He could never communicate, however, with a fellow student who used a western textbook where the theorem is ascribed

to Casorati and Weierstrass. I do not enter upon the delicate question of priority but point out only the difficulty in looking up or quoting such theorems. Next, we consider the transliteration of western names from the Russian. If I had not known an important formula of Goursat, I would have believed that an ingenious man by the name of Hurse discovered a new representation for biharmonic functions. I suspect that there is no man by the name of Leber and that his integral belongs to Lebesgue. Who are Eiry, Mizes and Gilbert? (Airy, Mises, Hilbert?) Could a student ask in the library for the "News of the Bavarian Academy"? A little more care in editing would have increased considerably the value of the translation. Let the reader be warned to be skeptical in the use of all references and quotations.

M. M. Schiffer,
Stanford University

Taigi, E. Goursat virto Hurse, tur būt dėl to, kad vertėjas "persistengė": kadangi rusai labai dažnai pakeičia H rusiška raide G (pavyzdžiui, Gitler, Gofmann ir t. t.), tai vertėjas nutarė rusiškame tekste duotą parašymą, būtent, Gursa, "pakeisti" Hurse. Bet rašydamas Gilbert vietoje Hilbert tas pats vertėjas, tur būt, pusiausvyrai palaikyti vėl "persistengė", tik priešinga kryptimi.

Aš neabejoju, kad matematinių veikalų vertimai iš anglų į rusų kalbą nepalyginamai geresni. Tai visiškai suprantama: tų vertimų nedaro tie, kurie verčia Dickens'o ar Poe veikalus, o matematikai, mokantieji angliškai.

Goursat įkūnijimas į Hurse primena man A. Puškino "Ruslano ir Ludmilos" vertimo istoriją į vokiečių kalbą maždaug apie 1930 metus. Žinoma, tai nebuvo pats pirmasis vertimas, dėl to klaida, padaryta pačioje pradžioje, juo labiau nedovanotina. O buvo štai kaip (apie šį tragikomišką įvykį papasakojo man Kęstutis Stalioraitis, vienas iš geriausių anuo metu Lietuvoje šachmatininkų, žaidėjų nežiūrint į lentą, o taip pat bene geriausias iš kada nors Lietuvoje buvusių matematikų, deja, dėl susidėjusių aplinkybių negalėjęs matematikos studijuoti):

Strofa "Prie jūros įlankos stovi žalias ažuolas" buvo išverstas į vokiečių kalbą žodžiais "Am Zwiebelmeer steht eine gruene Eiche".

Mat, rusiškas žodis "lukomorje" susideda iš "luk", t. y. lankas ir "more" — jūra. Nelaimė "luk" rusiškai reiškia ne tik "lanką", bet ir "svogūną", ir dėl to jūros įlanka virto svogūnų jūra.

Iš viso galima pastebėti, kad kaimynai iš rytų geriau pramoksta vakarinių kalbos. Pavyzdžiui, lietuviai, rusai ir lenkai geriau pramoksta vokiečių

kalbos, negu vokiečiai savo rytinių kaimynų kalbos; o vėl vokiečiai geriau pramoksta prancūzų kalbos, negu prancūzai — vokiečių.

Sovietų matematikai, kaip jau minėjau, neverčia bet ko, bet daro rūpestingą atranką. Štai keletas veikalų, išverstų į rusų kalbą:

Dr. Saunders MacLane. Homology, vertė M. S. Calenko, redagavo A. G. Kuroš (!), taigi, ne bet kas. 543 puslapiai, kaina \$5.75. Pusėtinai gražiai išleista. Originalas kainuoja, manau, apie 12—14 dolerių. Autorius — Čikagos Universiteto profesorius.

Štai ką sako A. Kuroš prakalboje:

... "Autorius vienas iš pačių žymiausių mūsų laikų Amerikos algebristų ir topologų. Jo rolė homologijoje, o taip pat ir kategorijų teorijoje — tai šių disciplinų kūrėjo rolė..."

Walter Rudin. Principles of Mathematical Analysis. Vertė V. P. Chavin. Redaktorai net du: N. I. Plužnikov ir E. A. Gorin. 319 psl. Vertėjas sako:

"Žinomo amerikiečių matematiko W. Rudino knyga išsiskiria iš kitų matematinės analizės knygų, pirmiausia, bendrų sąvokų ir abstraktinių idėjų sistemingu naudojimu diferencialų ir integralų skaičiavimo pagrindams nušviesti... Stiliaus lakoniškumas, tiesa, kiek apsunkina skaitymą nespecialistui, bet apsaugo nuo nereikalingų pakartojimų, o tatau kaip tik labai svarbu specialistui..."

Irodymai visada rūpestingai ir be priekaišto išdėstyti..."

William Feller, Princeton University. An Introduction to probability theory and its applications. 2 tomai, 500+752 psl. Palyginti gražiai išleista, geri aparai. Kaina \$12.30. Originalo kaina maždaug \$26.00. Žinoma, čia 1252 puslapių veikalas tik iš perdėto kuklumo gali būti pavadintas "įvadu". Redaktorius — žinomas matematikas E. B. Dinkin, prakalba —

A. N. Kolmogorovo, vieno iš žymiausių tikimybių teorijos žinovų visame pasaulyje. Žinoma, čia jau Goursat tikrai nepavirs Hurse, įlanka liks įlanka, o ne svogūnas, o garsus prancūzų matematikas Lebesgue (tark Lebé) nepakeis savo pavardės į kepenis (Leber — vok. kepenys).

Pagaliau paminėsiu dar vieną veikalą, kurio pasirodymą sovietuose beveik netenka sieti su vertimu, nes tai... pirminių skaičių lentelės.

List of prime numbers from 1 to 10,006,721, by Derric Norman Lehmer. 268 puslapiai, formataus daug patogesnis, negu originalo. Kaina \$11.00. Originalą turi iš mano pažįstamų tik vienas Illinois Universiteto profesorius. Jis syki — pusiau juokais, pusiau rimtai — pasiūlė man tas lenteles už \$40.00. Jis nelaukė, kad aš sutiksiu ir, kai aš ištiesiau ranką derybų rezultatui patvirtinti, jis tučtuojau atšaukė savo pasiūlymą ir patarė man kreiptis į leidyklą. Deja, leidykla atsakė, jog visi egzempliorai išparduoti ir kad naujos laidos tuo tarpu nebus.

Po poros mėnesių V. Kamkino knygynas Vašingtone atsiuntė man Lehmerio lenteles.

Pažymėsiu, kad pastaruoju metu daug puikų matematikos veikalų verčiama iš lenkų kalbos į anglų ir rusų kalbas. Žinoma, ir atvirkščiai. Gal, kada nors parašysiu ir apie tai.

FORESTS CAN'T FIGHT FIRES

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

- SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdrausimams.
- SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligos pašalpa, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško peino, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.
- SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdraudė tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.
- SLA — jaunimui duoda gerą Tarpomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.
- SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokesčio metams.
- SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalė apdraudus mokeskis \$2.00 į metus.
- SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjas ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

Trečiosios Tautinių šokių šventės komiteto delegacija pas Illinois gubernatorių S. Shapiro. Iš kairės dešinėn Vida Kriaučeliūnaitė, Vytautas Radžius, Mrs. Shapiro, gubernatorius S. Shapiro, Jolita Kriaučeliūnaitė, komiteto pirmininkas dr. Leonas Kriaučeliūnas ir Jonas Jasaitis.

ŽYDINTI JAUNYSTĖ

Kristijono Donelaičio Aukštesniosios Lituanistinės Mokyklos moksleivių metraštis 1967–1968

Tai antrasis šios pavyzdinės mokyklos mokinių šių metų abiturientų laidai atžymėti kūrinys. Pirmasis metraštis buvo pavadintas "Žengiamo kartu".

"Žydinti jaunystė" yra 84 mašinosraščio puslapių, stambaus formato sąsiuvinys, skoningai iliustruotas labai vykusiais pačių mokinių piešiniais, braižiniais ir vinjetėmis - užsklandomis bei nuotraukomis iš mokyklos gyvenimo ir šiemet baigusiu abiturientų atvaizdais: Lydija Jadviršytė, Marija Traškaitė, Rimvyda Valiukėnaitė, Juozas Smulkaitis, Gražina Vindašiūtė, Arūnas Mažeika, Aldas Naris, Sarūnas Valiulis, Loreta Banytė, Saulius Bagdonas ir Danguolė Mardosaitė.

Savo kūriniiais metraštyje dalyvauja: Laimutė Jauniūtė (VI klasė) — Atsiskyrimas su tėvyne; Dalia Grauzinytė (VI kl.) — Didysis karas ir Lietuvos nepriklausomybės siekimas ir Vasario 16-ji Lietuvoje; Lydija Jadviršytė (VIII kl.) ir Rimvyda Valiukėnaitė (VIII kl.) — Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 50 metų sukakties minėjimas ir vėl Lydija Jadviršytė — Kuo mes skolingi Lietuvai; Ramunė Baronaitytė (VII kl.) ir Juozas Ivanauskas (VII kl.) — Maironis — tautinio atgimimo žadintojas; Rima Janulevičiūtė (V kl.) ir Kazytė Brazdžionytė (V kl.) — Lietuva senovėje; Danutė Noltaitė (VI kl.) ir Loreta Plepytė (VI kl.) — Ar lietuvių gyva Čikagoje?, ir Arūnas Mažeika (VIII kl.) — Mylime laisvę ir Lietuvą. Taigi, kaip matyti, patriotinės, lituanistinės temos dominuoja. Esama keleto ir originalių publicistinių temų, pav.: Jaunų žmonių idėjos, Mūsų buvusios bajorijos "vėžys", Kodėl vyresnieji nesupranta jaunimo? Kodėl? Atkreiptinas dėmesys, kad visos šios temos priklauso vienai autorei Lydijai Jadviršytei, kuriai tikrai linkėtina šioje

srityje toliau žengti. Taip pat kreiptinas dėmesys į žadančios poetės pumpurą M. Traškaitę, kurios eilėraštis "Tylos žodžiai" perspaušdinami žemiau.

Dar yra eilėraščių Ramunės Baronaitytės: Motinos rauda, Šventa Naktis, Žemės ilgesys, Kalėdos artū, Vasario 16-ji; Rimos Janulevičiūtės: Pavasarėlis; Viktoro Jurkšaičio: Kas yra motina? ir šiltoji saulutė; Kristinos Bukaveckaitės: Modernus senelis ir Seniai seniai; Algės Bukaveckaitės: Lietuvos vaizdas; Jurgos Gylytės: Laukiam laisvės; Danutės Noltaitės: Ateities kelias.

Likusios temos trumpinamos vien autorių pavardėmis: Gražina Valavičiūtė, Laima Kasperaitytė, Violeta Šcerbaitė, Aldas Naris, Rimas Mečius, Aldona Pikelytė, Juozas Smulkaitis, Rima Janulevičiūtė, Viktoras Jurkšaitis, Ina Stravinskytė, A. Bukaveckaitė, R. Maciūnas ir Valavičiūtė; Martynas Trakis ir Irena Seibutytė; Juozas Ivanauskas, Aldona Smulkštytė, Kristina Tamulionytė, Algirdas Underys, Dalia Grauzinytė, Audronė Ambrozaitytė, Rovena Kasytė, Nora Spurgytė, Gražina Vindašiūtė, Mirga Serepkaitė, Arvydas Grybauskas ir pagaliau penki bendros temos signatarai: "Vardan tos Lietuvos vienybė tezydi" — Ričardas Pocius, Juratė Namikaitė, Kazytė Brazdžionytė, Dalia Galesaitė ir Gražina Valavičiūtė.

Taigi, vardan tos Lietuvos vienybė tezydi visų lituanistinių mokyklų mokinių tarpe metropolinėje Čikagoje, visuose Amerikos miestuose ir visame laisvame pasaulyje! jpr.

Pirmieji žingsniai.

Kristijono Donelaičio lituanistinė mokykla leidžia ir kitą periodinį — mėnesinį laikraštėlį "Pirmieji žingsniai", specialiai skirtą žemesniajai. Jau išleista penki numeriai. Atsiųstasis paminėti yra šių metų birželio mėnesio Nr. 5. Taip pat darbas atliktas su meile ir be priekaiš-

to, kur jau kiti skyriai ir kiti vardai figuruoja. Čia temos labiau tinkančios autorių amžiui ir klasei, bet šis numeris didžiąja dalimi skirtas Motinų dienai, taigi ir geroka temų dalis sukasi aplink motiną - motinėle. Čia su straipsneliukais, eilėraštukais, braižiniukais ir piešiniukais randame: Robertą Maciūną, Vidą Jurgilaitę, Ireną Kasperaitę, Joną Jagelą, Rimantą Paulikaitį, Rūtą Jurgilaitę, Lindą Veišneiderytę, Vilių Kalūną, R. Vanagą, Ingridą Janonytę, Vytautą Lauraitį, Danutę Brazdžiūnaitę, Rimą Janulevičiūtę, Vilių Rasutį, Irutę Giečiūtę, Danutę Petkūnaitę, Vytenį Rasutį, Magdūtę Belickaitę, Renatą Slonskytę, Ramintą Jelionytę, Edvardą Mikaliūną, Reginą Seibutytę, Overlingaitę, Saulių Matą, Rasą Macevičiūtę, Rasą Griganavičiūtę, Rovoną Kasytę, Norą Spurgytę, Juratę Namikaitę ir su dviem ir ilgesniais apžvalginiais rašiniais iš Aukštesniosios savo gausiais rašiniais pažįstamą darbščiąją Lydiją Jadviršytę.

Šių abiejų mokyklų vedėjas - direktorius yra mokytojas Julius Širka su pavaduotojais Irena Bukaveckiene, Birute Vindašiene ir Vytautu Gutausku ir mokytojais: Irena Smieliauskienė, Stefa Burokiene, Rožė Kriaučiūniene, Irena Šereliene, Antanina Noreikiene, Marija Placiene, Paule Balčiūniene, Vanda Vaitkevičiene, Mykolu Drunga, Aušra Gylyte, Danute Bindokiene, Sofija Jelioniene, Bronė Stravinskiene, Algimantu Kleinaičiu, Kaziu Skaisgiriū, Marijona Rašimiene, Gintaru Endrijonu ir Birute Balčiauskaite.

Šių pavyzdinių mokyklų tėvų komitetą sudaro: Birutė Narutienė, Danutė Žukauskienė, Zina Pocienė, Dr. Petras Rasutis, Stasys Liepas (pirmininkas), inž. Tadas Bukaveckas ir Janina Janulevičienė.

TYLOS ŽODŽIAI

Nebuvo ten pravirusių lūpy,
Nebuvo ten prigesintų šviesų,
nei švelnios, tylios muzikos,
nei šampano faurių;
Nei staigaus jausmo išsiveržimo,
Nei, lyg vynas, svaiginančių bučinių;

nei ašarų, nei nusivylimo,
nei žodžių, tyliai ištartų...

Tik jų akių žvilgsniai pasikeitė
tyliu sutarimu — meile.
Ji — spindinti sielos šviesa,
perverianti nakties tamsą.
Ji — ugnis, pasiekusi protą
ir uždegusi širdį;
Aistringa, bet suvaldyta,
Visa apimanti, bet deganti vienuomoje
tarp realybės ir svajonių.
Tai žvaigždėtos nakties pakraštys,
Tai raustančios dienos aušra.
Atsivėpimas pavasarį
ir atodūsis rudenį...
Nesugaunama, bet visad čia —
Skaisti, tyra meilė.

M. Traškaitė

Kristijono Donelaičio Aukšt. Lit.
Mokykla VIII klasė

New Yorko madų parodoje buvo demonstruota ir ši suknelė su giliai, keturtkampiu iškirptu priekiu ir gausiai priraukta apačia.

Jeigu nori sužinoti naujau-
sias ir tikriausias žinias, kas de-
dasi pasaulyje ir okupuotoje
Lietuvoje — skaityk dienraštį
"Naujienas".

Anglijoje vienoje šeimoje gražiai sugyvena du dideli šunys ir jaunas kačiukas, vardu "Tigras". Fotografijoje jis neatrodo labai laimingas.

LIETUVOS OPERA

1920 m. Kaune susiorganizavo pirmoji lietuvių operos grupė, kuri tų metų gruodžio mėn. pastatė operą "Traviatą". Tai buvo pirmasis lietuvių operos žingsnis į sceną. Tuo laiku opera "Traviata" su pakartojimais buvo statyta 53 kartus. Vienas iš pirmųjų ir žymiųjų mūsų operos steigėjų buvo Kipras Petrauskas, kuris mirė šių metų sausio 17 d. Tad ryšium su jo mirtimi žvilgterėkime į tuos laikus, kai gimė ir vystėsi lietuvių opera.

Pirmaisiais gyvavimo metais operos personalą sudarė 10 solistų, 24 orkestrantai, 20 choristų ir 3 balerinos. Iš jų žymiausias buvo dainos meno galiūnas K. Petrauskas, buv. Peterburgo Marijos Teatro solistas. Dauguma kitų buvo dar tik pradedantieji dainininkai. Tai Petrauskui teko ne tik organizuoti operą, bet ir artistus mokyti dainuoti ir vesti muzikinę dalį. Pradžioj jis buvo režisierius, muzikos dalies vadovas, įvairių scenos darbų planuotojas, drabužių ir dekoracijų prižiūrėtojas. Tai už savo paaukotą darbą teisingai yra nusipelnęs mūsų operos tėvo vardą.

Pirmoji tik įsikūrusios operos vadovybė buvo pavadinta Operos Meno Taryba. Ją sudarė šie vyriausieji jos kūrėjai: artistas dainininkas K. Petrauskas, dirigentas J. Tallat-Kelpša, muzikos kompozitorius J. Žilėvičius ir S. Šilingas. Nuo 1922 m. ligi 1925 m. operai vadovavo švietimo Ministerijos skirtieji direktoriai: artistas A. Sodeika nuo 1922 m. vasario 22 d. ligi tų metų spalio 1 d.; artistas J. Biliūnas nuo 1922 m. spalio 1 d. ligi 1923 m. gruodžio 1 d.; dirigentas J. Tallat-

Kelpša nuo 1923 m. gruodžio 1 d. ligi 1924 m. vasario 15 d.; P. Adomavičius nuo 1924 m. vasario 15 d. ligi 1925 m. birželio 5 d.

Kaip matome, tai iki 1925 m. operai vesti skyrė atskirus direktorius. Bet nuo 1925 m. vyriausybė pradėjo skirti jau visam teatrui vieną direktorių, kurio žinioje buvo opera, drama ir baletas. Pirmasis bendrinis direktorius nuo 1925 m. birželio 5 d. ligi 1926 m. liepos 7 d. buvo L. Gira. Nuo 1926 m. liepos 7 d. ligi 1928 m. gegužės 5 d. tas pareigas ėjo A. Sutkus. 1928 m. gegužės 5 d. direktoriaus pareigas pradėjo eiti J. Savickis.

Iš pat pradžių operos dirigentas buvo J. Tallat-Kelpša. 1924 m. perėmė kompozitorius J. Gruodis. Pastarajam 1927 m. iš operos pasitraukus, tas pareigas pradėjo eiti dirigentas M. Bukša. 1928 m. pabaigoje antruoju dirigentu buvo pakviestas L. Hofmekleris. Operos chorui vadovavo muzikas J. Štarka. Operos režisieriais buvo: K. Petrauskas, K. Glinskis, A. Sutkus, Šumskis, A. Arbeninas, N. Viekovas, N. Tichomirovas. Nuo 1928 m. rudens sezono pradžios režisieriaus pareigas pradėjo eiti T. Pavlovskis. Baletiniais šokiais pradžioj rūpinosi balerina - dainininkė O. Dubeneckienė. 1925 m. pabaigoje baletmeisterio P. Petrovo pastangomis buvo įkurtas baletas ir jo studija.

Toliau dar susipažinkime, kokios buvo statytos operos ir kiek kartų pirmojo dešimtmečio laikotarpyje. Kaip jau aukščiau minėjau, pirmoji opera "Traviata" buvo statyta 53 kartus. "Birutė" 1921 m. statyta 4 kartus. "Demonas", 1921 m. — 50 k., "Rigoletto", 1921 m. — 50 k., "Faustas", 1922 m.

— 56 k., "Pajacai", 1922 m. — 32 k., "Pavasario Karalaitė" (kartu su "Pajacais) 1922 m. — 9 k., "Eugenijus Onieginas", 1923 m. — 23 k., "Carmen", 1924 m. — 37 k., "Sevilijos Kirpėjas", 1924 m. — 19 k., "Madame Butterfly", 1924 m. — 18 k., "Tosca", 1924 m. — 28 k., "Cavaleria Rusticana", 1924 m. — 12 k., "Romeo ir Julija", 1925 m. — 23 k., "Pikų Dama", 1925 m. — 29 k., "Hofmano Pasakos", 1924 m. — 16 k., "Lo-hengrin", 1926 m. — 10 k., "Mignon", 1926 m. — 19 k., "Kaukių Balius", 1926 m. — 19 k., "Žydė", 1927 m. — 20 k., "Bohema", 1927 m. — 8 k., "Aida", 1927 m. — 21 k., "Kantata Broliai", 1927 m. — 2 k., "Pakalnė", 1928 m. — 8 k., "Vindzoro Moterys", 1928 m. — 7 k., "Madonos Brangenybės", 1928 m. — 6 k., "Dubrovskis", 1929 m. — 2 k. Kaip matome, repertuaras gan didelis ir šių operų skaičiuje yra ir vertingų kūrinių.

Operų pastatymuose dirbo šie vietos dailininkai: prof. Dubeneckis, V. Didžiokas, Kalpokas, Varnas, Gregaruskas, Didžiokienė ir kiti. Užsienių: Dubužinskiai (tėvas ir sūnus), G. Lapšis, A. Libertas ir kt. 1923 m. buvo pagrindinai atremontuoti Teatro rūmai. Padidinta salė, kuri turėjo 777 vietas. Taip pat gerokai padidinta scena, kurioje buvo galima statyti žmonių skaičiumi ir paskirtimi stambius ir turtingus veikalus. Pradžioje antrojo nepriklausomos Lietuvos dešimtmečio opera turėjo: 25 solistus, 49 choristus, 3 dirigentus, 1 režisierių, 3 akompaniatorius - repetitorius, 18 žmonių dirbo baletė ir 35 žmonės administracijoje. Orkestras turėjo 49 griežikus. Į jį buvo pakviesta keletas kvalifikuotų muzikantų iš Vokietijos, Čekoslovakijos ir kt. (Naudotasi: "Pirmas nepri-

Baltai ir arijai

Balts and Aryans (Baltai ir arijai) — tokiu vardu Indijoje šiemet yra išleista indų rašytojo ir kalbininko Suniti Kumar Chatterji knyga apie arijų (indų, iranicėjų) kilminį bei kultūrinį ryšį su lietuviais ir latviais. Išleido Indian Institute of Advanced Studies, Simla, 1968, 200 psl.

Apie šią knygą *Literatūroj ir Mene* ('68/25) Vilniuje rašo Ričardas Mironas, tų pačių dalykų tyrinėtojas. Knygos autorius 1964 ir 1966 metais lankėsis Lietuvoje ir, matyt, yra nemažai pasinaudojęs jam tomis progomis Vilniuje pateikta medžiaga. Iš R. Mirono aprašymo yra išpūdzio, kad šalia mokslinės medžiagos knygoj esama nemažai ir publicistikos, ir tai ne tik apie lietuvių kovas prieš germaniškąjį "Drang naciū Osten" — veržimąsi į rytus (tik ne apie Maskvos veržimąsi į vakarus, ypač į Baltijos pajūrį), ne tik apie Gediminą, Algirdą, Kęstutį, Birutę ir Vytautą ("Lietuvos Aleksandrą Didįjį), bet ir apie dabartinį Baltų kraštų "porgesą tarybinės santvarkos sąlygose", kas, rodos, vargu ką turi bendro su knygos tema.

Pagrindinės temos nagrinėjime, R. Mirono liudijimu, gerai moksliskai ryškinami indoeuropiečių prokalbės, sanskrito ir lietuvių kalbos bendrumų bei skirtumų pavyzdžiai (nors lietuviškuose tekstuose esą neišvengta rašybos klaidų). Be to, autorius atmetęs teoriją, kad Indija buvusi baltų protėvynė buvusi "kažkur prie Baltijos jūros". (E.).

Naujienu administracija turi daug gražių ir nebrangių knygų, kurias galima tik už kelis dolerius įsigyti. Knyga yra geriausias žmogaus draugas, tad ir Tamsta įsigyk bent keletą tokių draugų.

Graikijoje įvyko tarptautinė plaukų šukuotojų konferencija. Paveiksle rodoma šukuosena yra senovės graikų moterų nešiota prieš 2.000 metų. Šiokioms plaukų stiliui reikia nemažai plaukų ir daug darbo.

klausomos Lietuvos dešimtmečio". Kaunas, 1930 m.).

V. Vytenietis

MANO TĒVAS

1967 m. Vilniuje tokiu pavadinimu išėjo Jurgitos Smalstytės parašyta mažo formato 334 puslapių knyga. Knyga parašyta prancūzų kalba. Ją vertė V. Kauneckas. Vietoje pratarmės įdėtas P. Girdzijauskienės pasisakymas.

Knygos autorė savo tėvo nepažino, jo nematė. Kada ji gimė, tais pačiais metais jos tėvas jau buvo sušaudytas. Jos motina kilme Belgijos prancūzė, iš profesijos mokytoja. Jos vyrą sušaudžius, ji kurį laiką mokytojavo realinėje gimnazijoje Marijampolėje. Gimnaziją uždarius, motina su dukra išvyko į savo tėvynę. Tai tos knygos autori ir Lietuva daliai liko svetima.

Pokario metais jos motina K. Bieliniū buvo prašyta apie savo buvusį vyrą parašyti atsiminimus. Teigiamo atsakymo nebuvo sulaukta, tik patirta, kad ji nesanti palanki Lietuvai, ypač jos ten gyventais metais.

Visai galimas daiktas, kad tas priminimas ją paveikė, gal jai parūpo toji praeitis. Gal ji apie tai prisiminė ir savo dukrai Jurgitai.

Kokia tai proga J. Paleckis buvo Belgijoje, susirado Jurgio Smalsčio šeimą ir kvietė atsilankyti Lietuvon. Užsimezgė ryšiai. Tos pažinties pasekmėje Jurgita Smalstyte net du kartu lankėsi Lietuvoje. Buvo visose tose vietose, kur jos tėvo gyventa ir rankiojo žinias apie savo tėvą. Ilgą laiką užtruko tų žinių beišskodama, čia jai daug padėjo prikomandiruoti asmenys, įvairūs dokumentai, spauda ir kita. Tuo būdu atsirado ir toji knyga.

Jurgita Smalstyte, kaip ir jos motina, nėra naujokės spaudoje. Motina Belgijoje, Šveicarijoje studijavo literatūrą ir prancūzų kalbą. Duktė taip pat tuo pačiu keliu pasuko ir prancūzų kalba rašė. Jos knyga negalima pavadinti tik sausai parašytais atsiminimais. Visas tas jos darbas įvilktas į dailiosios raštijos rūbus. Todėl patraukliau skaitoma. Tas jos kūrinys nepasizymi aktyviai grubių formoje parašyta propaganda. Propaganda čia tiek teesama, kiek iš šalies jai buvo suteikta atitinkamos medžiagos. Bet spėtina, kad ir su ta gauta medžiaga autorė elgėsi atsargiai — visa už gryną pinigą neėmė. Bolševikų yra įprasta apie socialdemokratų kalbėti su panieka, pašaipą, juos visai pravardžiuojant.

Mano Tėvas gal vienintelis kūrinys nūdienėje Lietuvoje išleistas, kur apie socialdemokratų kalbama saikingiau.

Jurgis Smalstys buvo vienas iš žymesnių socialdemokratų veikėjų. Savo metais bolševiko V. Kapsuko visai vanotas, niekintas. Nors jis ir protarpiais bendradarbiavo Sovietų kuriamose įstaigose, bet nesi-

davė bolševikų pavadžiu vėdamas. Jurgio Smalsčio būta stačiokiško, nemėgstančio bet ką į šilkus vynioti ar pataikauti. Tiesos žodį tarė atvirai, nesivaržydamas.

Jo duktė iš savo motinos daug sužinojo apie savo tėvą, jo būdą, nenuolaidumą ir atsidavimą savo įsitikinimams. Iš savo jaunų dienų jis įsisavino demokratinio socializmo teoriją ir jos laikėsi tvirtai, iš šalies nepaveikiamas.

Duktė ir stengėsi savo tėvą pavaizduoti motinos pasakojimais. Gal todėl teko bolševikų cenzoriams autori nusiileisti ir sutikti praleisti nešmeiziančias žinias apie socialdemokratų ir nebrukti pigios bolševikinės reklamos. Bet štai P. Girdzijauskienės žodyje vietoje pratarmės išvengta Jurgio Smalstį pavadinti socialdemokratu. Jis vadinamas revoliucionierium. Ir pastebi: "Jurgita rodo tėvą kovojantį, kuriantį, mylintį ir be laiko žūstantį"... Bet nediršo pasakyti už ką jis kovojo, ką mylėjo? O kovojo dėl Lietuvos laisvės, dėl žmonių gerovės, įsitikinęs, kad į tą gerovę teisingesnis, tikresnis kelias grįstas socializmo teorija demokratinėmis priemonėmis kovoj vartojant. Lietuvos žmonės viena iš tų kovos priemonių yra būtina Lietuvos nepriklausomybė; tą kelią į geresnę ateitį sutrumpinanti ir kovas palengvinanti. Mylėjo gi Smalstys Lietuvą. Dėl jos laisvės kovojo.

Bet visos kitos žinios iš J. Smalsčio gyvenimo, kurios buvo jai iš šalies Lietuvoje suteiktos, yra arba kiek palenktos bolševizmui, arba kiek sukraipytos Lietuvos nepriklausomybės metus neįaukioje šviesoje parodyti.

Štai pus. 16 persūdyta pasisakant, kad Jurgis Smalstys Petrapilio universitete teisę studijuodamas ketino savo gyvenimą skirti kovai už socialistinę Lietuvą. Tada net ir pats Leninas dar negalvojo apie socialistinę Rusiją, jau nekalbant apie visus kitus socialdemokratų, kartu ir Lietuvos. Visų jų kad siekta svajota tik apie demokratinę respubliką, kaip pirmą tos kovos būtiną etapą.

Pus. 17 J. Smalsčio motinai, mažai raštingai ir pamaldžiai įterpiama tokia abejonė, kad jei Dievas esąs toks geras, tai kodėl žemėje tiek daug kančių?... Tai primestas iš šalies toks galvojimas motinai, kuri pagimdė tryliką vaikų ir tikrai neturėjo laiko apie tokius dalykus galvoti.

Tokių dirbtinų negyvenimiškų vietelių nemaža tame kūriny.

Bet yra vietų visai teisingai aprašytų. Štai kad ir Kamajų pradžios mokykla su jos tikrai buvusiu rimtu mokytoju, arba apie ūkininką Antaną Šutą Južintuose. Tai būta tikro kultūrininko, Lietuvos ūkininko skaitytojo ir korespondento.

Tik netiesa, kad A. Šutas buvo išstatytas į Dūmos kandidatus. Kad jis uoliai dalyvavo visuose į Rusijos Dūmą rinkimuose, tai tiesa. Jis kartu veikė su liaudininkais valstiečiais kaip tos sąjungos narys.

Be to vietomis nutylimas Lietuvos vardas ir iškišama Rusija. Ir kažkodėl neįtikėtina, kad emigracijoje Jurgis Smalstys kai kurių užsieniečių, kartu ir jo būsimosios žmonos, buvo vadinamas diėkiu rusu... Tiesa, Jurgis Smalstys buvo aukšto ūgio kaip daugelis lietuvių, bet nesislėpė esąs lietuvis. Tiesa, tada Lietuvos vardas carinės Rusijos buvo išbrauktas, istorijos, geografinis vadovėliuose neįtrauktas. Šalis buvo pavadinta Severozapadni kraai. O juk ir dabar bolševikai stengias įrodyti, kad Lietuva yra tik Rusijos imperijos neatjungiamas dalis. Esą tik lietuvių buržuazija užsienio kapitalistų padedama svajavo ir kūrė Lietuvos valstybę... Gal tais bolševikų propagandos sumetimais ir tame kūrinyj Lietuvos vardas nenomomis tik neišvengiamai pavartojamas? Gal ir diėkio ruso vardas išgalvotas?

Palyginamai teisingai nušviečiami 1919 m. pradžios įvykiai Rokiškyje. Tai buvo didžiausios kovos metai. Grūmėsi Lietuvos nepriklausomybės šalininkai su maskviniais kolonizatoriais.

Tai būta pokario metais, kurių pasekmėje nemaža atsirado doroviniai sukiūžusių visokeriopų perėjimų. Rašytojo Svaisto Dangus Debesyse vaizdžiai aprašytų, kur suminėta ir skaudus Jurgio Smalsčio likimas.

Tada visokeriopų prisiplakėlių, kaip įprasta tokiems metams, atsirado tarp vieno ir kito.

Mano Tėvas autoriui apie Jurgio Smalsčio teismą ir jo sušaudymą suteiktos netikslios

žinios gal tikslu pajuodinti Lietuvos nepriklausomybės įsikūrimą.

Apie Jurgio Smalsčio pirmame teisme išteisinimą nieko nesuminėta.

Pirmą kartą suimtas Jurgis Smalstys buvo teisiamas sudaryto antrojo pėstininkų pulko štabo 1919 m. birželio mėn., Pakruonio dvare. Jį teisė karo lauko teismas, kuriam pirminkavo karininkas Jonas Laurinaitis, antrojo pulko, antrojo bataliono vadas ir dar pora eilinių karių priskirti. Šis teismas nerado Jurgio Smalsčio baustinu ir jį išteisino. Sprendimas buvo parašytas trumpas chemišku pašėliu to karo lauko teismo pirminko.

Antrojo pėstininkų pulko vadas Glovackis buvo nepatenkintas tokiu sprendimu. Čia pat sudarė kitos sudėties karo lauko teismą. Šio antrojo teismo nariai nėra žinomi. Šio teismo sąstatas nutarė nubausti J. Smalstį 8 metus kalėti. Pasmertą kalėti iš to dvaro buvo įsakyta žandarų komandos viršilai Valasnavičiui nubaustąjį kalėti J. Smalstį nugabenti į Rokiškio kalėjimą. Viršila pakelėje J. Smalstį nušovė ir pulko štabe pranešė, kad Smalstys kėsinosi pabėgti.

Šis įvykis sukrėtė Lietuvos visuomenę. Pasipylė protestai, laiškai reikalaujantieji atiduoti teisman viršilą Valasnavičių. Visiems buvo neįtikėtina, kad J. Smalstys norėjo pabėgti, nes bėgti nebuvo kur ir be to dar, pirmo tokio pat lauko teismo jis buvo išteisintas, tai J. Smalstys kaip teisininkas galėjo tikėtis dar trečio teismo sudarymo, jau nebe karo lauko ir galėjo būti tikras, kad bus visai išteisintas.

Visuomenei nerimstant, viršila Valasnavičius buvo patrauktas teisman. Teisme jis visai išsisukinėjo, bet jam nepavyko įrodyti savo nekal-

(Nukelta į 7 psl.)

KNYGA - GERIAUSIA DOVANA

TIEMS, KAS NORI ŠVENTĖMS DUOTI GERŲ DOVANŲ, SIŪLOME PASIRINKTI ŠIAS KNYGAS:

1. Dr. K. Grinius, ATSIMINIMAI IR MINTYS II t., 336 psl.	\$5.00
2. Juozas Liūdžius, RAŠTAI, 246 psl.	\$3.00
4. M. Gimbutienė ir kiti, MAŽOJI LIETUVA, 327 psl.	\$3.00
3. M. Zoščenko, SATYRINĖS NOVELĖS, 199 psl.	\$2.00
5. K. B. Kraučionas, SIAURUOJU TAKELIU, 178 psl.	\$2.00
6. J. Augustaitis, ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA, 154 psl.	\$1.50
7. Prof. V. Biržiška, SENUJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA, du tomai 207 ir 225 psl.	\$2.00 ir \$3.00
8. Prof. V. Biržiška, ALEKSANDRYNAS, 430 psl.	\$7.50
9. St. Kairys, LIETUVA BUDO, 416 psl.	\$2.00
10. Vl. Mingėla, KUN. ANTANAS MILUKAS, jo gyvenimas ir darbai.	\$6.00
11. Adomas P. Jasas, BŪK PALAIMINTASI	\$3.00
12. Dr. Antanas J. Gussen, DANTYS, 158 psl., minkštais viršeliais \$2.00, kietais	\$4.00
13. Juozas Švalistas, PETRAS ŠIRVOKAS, 228 psl.	\$2.00
14. Antanas Baranauskas, THE FOREST OF ANYKŠČIAI, N. Rastenio vertimas, 40 psl.	\$2.00
15. Mikas Petrauskas, EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ	\$5.00
16. C. R. Jurgėla, HISTORY OF THE LITHUANIAN NATION.	\$10.00
17. Petronėlė Orintaitė, KĄ LAUMĖS LĖMĖ. 236 psl.	\$3.00
18. Kipras Bielinis, TERORO IR VERGIJOS IMPERIJA, 310 psl.	\$1.00

Šitas knygas galite įsigyti "Naujienu" ofise arba gauti paštu, atsiuntę nurodytas sumas čekiu arba money orderiu adresu:

"NAUJIENOS"

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

MANO TĒVAS

(Atkelta iš 6-to psl.)

tybės. Buvo nubaustas 8 metus kalėti.

Keturis metus iškalbėjęs buvo paleistas trumpam laikui atostogų 1925 m. Išėjęs iš kalėjimo jis labai susijaudinęs atsilankė pas pulkininką Petrutį. Šiam pasisakė, kad jį griaužianti sąžinė, jis nerimsta. *Jurgį Smalstį jis nušovęs pulkininko Glovackio slaptu įsakymu*, bet teisme nenorėjęs savo viršininko išduoti. Tai kalėjime sėdėti ne tiek dėl savo kaltės, įvykdė tik įsakymą.

Tas Valasnavičiaus prisipažinimas pulkininko Petručio nenustebino. Galimas daktas, kad pulkininkas Petrutis tai žinojo, bet tylėjo. Pulkininkas Petrutis tik trumpai atsiliepė: Tave užjaučiau! Valasnavičius prašė pulkininko Petručio padėti jam bausmę sumažinti.

Tai kūrinijj Mano Tėvas kiek šališkai tas atsitikimas atpasakotas ir ne visa nusakyta kaip buvo. Žinios palenktos to meto vyriausybės ir visuomenės nenaudai, tikslu pajuodinti, kad dėl Jurgio Smalsčio likimo nebūta jokio susijaudinimo ir maža kam, toji byla rūpėjo.

Bet tai nėra autorės kaltė. Jai taip buvo atpasakota, pranešta, ji taip parašė.

Šias ir kitas žinias autorei Jurgitai Smalstytei suteikė Napoleonas Smalstys, jo sesuo, A. Mainelis ir kiti. Vertimo redaktorium buvo D. Urbonas, o technišku redaktorium D. Jakubonis.

Dabartinėse Lietuvos gyvenimo sąlygose galėjo išeiti tik tokio turinio ta knyga. O turinys jos pakenčiamas, turint galvoj nūdienės Lietuvos spaudinto žodžio padėtį.

Žinoma, tie Jurgitos ir jos motinos atsiminimai apie Mano Tėvą galėjo Lietuvoje pasirodyti tik propagandiniiais sumetimais, tikslu pajuodinti besikuriančios Lietuvos nepriklausomybės pirmus metus.

Bet buvusios tų kovos, neramumų ir likiminių metų Lietuvoj tos baisenybės nublunka prieš visus buvusius ir esamus susovietintos Rusijos žiauriuosius įvykius, kartu ir prieš pavergtoje Lietuvoje buvsią žmonių medžioklę vergljon ir įvairius žudymus be jokių teismų sprendimų.

Ir dar dabar Lietuvoj kartojasi iš žmogaus teisių pasityčiojimai, veikia visokeriopi teismai hausti žmones vien už policijos sufabrikuotus nusikaltimus.

Bet kaip ten bebūtų. Mano Tėvas kūrinys įdomus, skaitytinas. Sąmoningas skaitytojas atskirs pelus nuo grūdų.

Štai tas Mano Tėvo kūrinys be jokių suvaržymų gali pasirodyti JAV ir kitur, kur užsieniuose lietuvių gyvenama, ir jį jį ramiai, nesislapstydami gali skaityti. Gi štai veik dalinai apie tą pat kas suminėta rašytojo J. Švaisto išgyvenimuose 1918 - 1919 metais Dangus debesyse, kuris išleistas Nidos knygų klubo Londone, ir kuris nūdienėje Lietuvoje negali pasirodyti. Bolševikiška maskvinio raugo cenzūra jo nepraleidžia. Tik atsitiktinai iš po skverno gali Dangus Debesyse pasirodyti. ..

J. Vlks.

NEGALIMA NUSKĖSTI

Iš Afrikos grįžo pasaulinis keliautojas ir pasakoja savo nuotykius, ypač kaip pavojinga buvo persikelti per didelę upę raistų gilumoje.

"Lengvai galėjai nuskęsti tamsta..." sujudintai pastebėjo vienas klausytojas.

"Nuskęsti? Tai absoliučiai negalima!

"Kaip tai ne?"

"Krokodilai nebūtų leidę!

SKAITYK PATS IR PARAGINK
KITUS SKAITYTI
NAUJIENAS

Puerto Rikoje yra sukamas naujas filmas — komedija. Čia matomoje grupėje Michael Burns kažka juokingo pasakoja dviem žinomiesiems juokdariam Bobui Hope ir Phyllis Diller.

Kultūriniai lietuvių darbai V. Europoj

Montrealio "Tėv. Žiburiai" paskelbė iš Augsburgio pasikalbėjimą su Dr. A. Rukša apie laisvoje Europoje pasilikusių lietuvių kultūrinį gyvenimą — de ja, per trumpą ir nepilną.

D-ras Rukša lietuviškais Atėnais, žinoma, pirmoje vietoje mini Romą, kur niekada nebuvę susitelkusių tiek daug lietuviškų mokslo jėgų, kaip šiuo metu. Ten dirba "visa eilė mokslo laipsniais ir titulais pasipuošusių akademikų dvasiškių, k. a. P. Rabikauskas (šiuo metu rašas Lietuvos jėzuitų ir Vilniaus akademijos istorija), J. Biciūnas, A. Liui-ma, R. Krasauskas, P. Jatulis, A. Vaišnora ir pasaulietis prof. Zenonas Ivinskis (pamiršo ar sąmoningai nepaminėjo kun. Mincevičiaus, kurs Romoje yra plačiai žinomas, kaip lietuvių reikalų ryšininkas ir lobyistas prie Vatikano ir kun. Paulaus Marcinkaus, einančio vertėjo pareigas popiežiaus oficialiuose priėmimuose). Romoje leidžiamas Liet. Kat. Mokslų Akademijos Metraštis ir istorijos žurnalas Tautos Praeitis. Taip pat Romoje yra lietuvių Sv. Kazimiero kolegija ir lietuvių salaziečių gimnazija Castelnuovo miestelyje, kur čekagiškis geradaris kun. Ben. Sugintas siunčia savo kas mėnesį surinktas aukas.

Sveicarijoje šiuo metu Dr. Albertas Gerutis yra žymiausia asis, aplink kurią sukasi labai daug lietuvių kultūros reikalų. Kaip Dr. Rukša informuoja, Dr. Gerutis turi labai turtingą lituanistinę biblioteką, kuria naudojasi ir kiti asmenys savo mokslo darbams. Sveicarija yra tėvynė Dr. Juozo Ereto, kurs nors Lietuvoje nebegalėdamas gyventi, tačiau liko nuoširdžiu Lietuvos ir lietuvių draugu ir lietuvių kultūros reikalams skiria didžiąją dalį savo laiko ir darbo. Kaip žinome, Dr. Eretas yra vedęs lietuvaite ir jo dukra, žymi Europos teatrų aktorė ir puiki lietuvaite atvyko į Čičagą dalyvauti — vadovauti Lietuvių Tautinių Šokių šventei.

Paryžiuje, (Prancūzijoje gy-

vena ir kuria meno istorikas Dr. J. Baltrušaitis, ten gyvena ir veikė iki savo mirties (1965 m. vasario 26 d.) istorikė J. Deveikė. Nesuminėta prof. Algirdas Greimas ir eilė ten gyvenančių ir kuriančių dailininkų.

Vokietijoje liet. kultūrinės veiklos centras yra susispietęs aplink Vasario 16 gimnaziją Huettenfelde, kur suminėti Tamošaitienė, Fr. Skerys, Dr. Jonas Grinius, Stepas Vykin-tas, dail. A. Krivickas; toliau du Vokietijos universitetuose mokytojų profesoriai — Dr. Antanas Maceina ir Zenonas Ivinskis, jaunas istorikas Dr. P. Reklaitis ir dvi Müncheno universiteto lektorės Dr. L. Jurgutytė - Baldaus ir Dr. D. Augustaitytė. Heidelberge gyvena vokiečių poetas Dr. Hermann Buddensieg, Donelaičio, Poškos ir Baranausko veiklą į vokiečių kalbą vertėjas.

Sveicarijoje gyvena pora lietuvių mokslininkų — etnologas J. Lingis ir sociologas Dr. J. Čeginskas.

Anglijoje lietuviai turi ką pasididžiuoti, tai savo lietuviškų knygų leidykla "Nida" ir vieninteliu visoje laisvojoje Europoje lietuvišku laikraščiu "Europos Lietuvis".

Pats Dr. Rukša yra plačią vagą išvaręs dar būdamas Vilniaus universiteto docentu, po karo — Vasario 16 gimnazijos direktoriu ir vokiečių gimnazijų mokytoju Vokietijoje. Jis yra išvertęs visą eilę senovės klasikų, ypač graikų ir romėnų, vėliausiai J. Kapočiaus išleistą ištisą Vergilijaus Enejidę.

J. Pr.

NE JAM JI SAKĖ

Jaunas vyriokas su jauna mergiote pasišaukė taksi ir kiek laiko pavažiavus šoferis išgirdo mergiote šaukiant "Sustok!" ir sustojo.

"Kodėl tamsta sustojai?" paklausė berniokas šoferio.

"Kad jauna leidė sakė!", pasiaiškino šoferis.

"Važiuk, ne tau ji sakė! atšovė jauniklis.

DĖDĖS ŠERNO GYVENIMO BRUOŽAI

yra geriausia dovana vasaros atostogoms

Vyresnieji Amerikos lietuviai Juozą Adomaitį - Dėdę Šerną asmeniškai pažino, skaitė jo straipsnius, knygas ir klausėsi jo paskaitų. Dabar jie gali paskaityti gražiai surašytą Dėdės Šerno gyvenimą. Jiems bus įdomu prisiminti senus laikus ir pasiskaityti gražių istorijų. Naujai atvykęs lietuvis galėtų žiemos pasiskaitymams nupirkti Antano Rūko parašytą Vienišo Žmogaus Gyvenimą - Dėdės Šerno gyvenimo bruožus. Jie pradžiugins kiekvieną, kas jį atsimena ir pažinojo, o naujiesiems ateiviams, jaunimui, rašytojo A. Rūko lengvas, vaizdus gražia literatūrine forma pasakojimas duos progos susipažinti su mūsų pirmųjų išėivių švi-suolių gyvenimu ir jų kieta, ideologine veikla.

Antanas Rūkas, VIENIŠO ŽMOGAUS GYVENIMAS. Juozo Adomaičio - Šerno gyvenimo bruožai. Išleido Amerikos Lietuvių Istorijos Draugija, Chicago, 1962 m. 206 psl., kaina 2 dol.

GAUNAMA "NAUJIENŲ" ADMINISTRACIJOJE

Lietuvių rašomosios kalbos žodynas

Šį pavasarį buvo baigtas leisti kol kas didžiausias lietuvių rašomosios kalbos žodynas. Tai profesorių Maxo Niedermanno (Basel - Neuchattel, Šveicarija), Alfredo Senno (Kaunas - Philadelphia), Franzo Brenderio (Kaunas) ir Antano Salio (Kaunas - Vilnius - Philadelphia) apie 45 metų darbo vaisius — *Lietuvių Rašomosios Kalbos Žodynas*, Lietuviškai vokiška dalis, penki tomai, iš viso 3316 puslapių, išleistas Carl Winter Universitāts Verlag, Heidelberg, Vokietijoje. Tik vienas prof. Alfredas Sennas, pradėjęs tą darbą nuo pat pradžios, apie 1923 metus (taršis dėl jo dar su prof. Kaziu Būga), tesėjo užsimojimą iki galo. Prof. F. Brenderis (irgi šveicaras, kaip ir prof. Sennas) mirė 1938 metais, leidžiant žodyno antrąjį tomą. Prof. Niedermannas, kurs rankraščius nuo pat pradžios galutinai redagavo Šveicarijoje, mirė 1954 metais, trečiąjį tomą beleidžiant. Prof. A. Salys įsijungė į tą darbą po prof. Brenderio mirties, nuo antrojo tomo 499-to puslapio ir, tik karo kurį laiką sukliudytas, su prof. Senu baigė darbą iki galo.

Šis žodynas dabar yra iš viso didžiausias lietuvių kalbos žodžių rinkinys, kol Vilniuje leidžiamasis didysis žodynas tebėra vos įpusėtas leisti ir dar daug metų nebus baigtas. Lietuviški žodžiai šiame žodyne pateikti su kirčio bei priegaidės nurodymais ir išversti į vokiečių kalbą. Žodynas pla-

čiai atveria duris į lietuvių kalbą. Žodynas plačiai atveria duris į lietuvių kalbą visiems mokantiems vokiškai. Jį dar galima gauti leidykloje. Kaina 400 DM. (apie 100 dol.) Pirmas žodyno sąsiuvinys (64 psl.) buvo išleistas 1926 metais. Įskaitant karo meto pertrauką, leidimas truko 42 metus.

Kitas didelis lietuvių — vokiečių kalbos žodynas pradėtas leisti dabar. Jau išėjo vienas tomas (775 psl.), o bus iš viso trys tomai, kurie numatomi išleisti 1969 ir 1970 metais. Leidžiamas irgi Vokietijoje, Goettingene, Wandenhoeck und Rupprecht Verlag. Leidimas vyksta daug greitesniu tempu, kadangi rankraštis galutinai parengtas, iš tikrųjų baigtas 1944 metais, dar nepasibaigus Antrajam pasauliniam karui. Tai Aleksandro Kuršaičio *Litauisch - Deutsche Wörterbuch — Thesaurus Linguae Lituae*, kurį autorius rengė irgi apie 30 metų, nuo Pirmojo pasaulinio karo pradžios. Darbą baigęs, A. Kuršaitis netrukus (1945) mirė. Rankraštis liko šeimoje. Sūnus Arnimas Kuršaitis pagaliau surado galimybę tą tėvo palikimą išspausdinti, atsikęs nuo finansinės palikimo dalies — honoraro, kurio normaliai turėtų būti apie 100,000 DM (apie 25,000 dolerių). Taip tęsiama Kuršaičių šeimos tradicija. Šio žodyno autorius buvo Fridricho Kuršaičio brolio sūnus. Fridrichas Kuršaitis buvo praėjusiam šimtme-

ONUTĖ PRAČKAILAITĖ

Cicero Aukšt. Lit. mokyklos tautinių šokių mokytoja — vadovė.

tyje išleistų vokiečių — lietuvių ir lietuvių — vokiečių kalbų žodynų autorius. (E).

Kiek pajamų surinko "Prisikėlimo miestas"?

Washingtono spauda bando apskaičiuoti, kiek pajamų ir išlaidų, tai yra pelno ar nuostolių davė garsusis "Prisikėlimo miestas", kurs iš fanieros ir palapių buvo kelioms savaitėms pastatytas prie Linkolno paminklo, Kapitolijsaus ir Baltųjų Rūmų artumoje ir spėjo pasižymėti aplėšimais, užpuolimais, chaosu ir įvairiais smurto veiksmais. Paskutinį savaitgalį, prieš pat tą "skurdžių žmonių" (Poor People) stovyklą uždarant, gauta \$250,000 iš Field fundacijos, \$100,000 iš United Presbyterian asamblėjos, \$500,000 iš aktoriaus Jack Lemon kino teatro pelno; \$41,000 iš St. Marks metodistų bažnyčios Chicagoje, \$17,800 iš Samy Davis Jr., \$5,000 iš UAW Los Angeles skyriaus ir \$3,400 iš United Packinghouse darbininkų. Nors to "Prisikėlimo miesto" organizatoriai ir tvarkytojai — S. C. L. C., neįduoda paslapties, bet prileidžia, kad aukų suma siekia šešias skaitlines.

"Vargšų žmonių (Poor people) kampanijos" vyriausias vadovas, kunigo Martin Luther Kingo įpėdinis kun. Ralph Abernathy pasakęs, kad aukų (kontribucijų) gauta "tik" 1.3 milijono dol., gi išlaidų buvę pusantro milijono dol., bet kiek tikrai pajamų ir išlaidų buvo, nesitikima sužinoti, bet apskaičiuojama, kad pajamų galėjo būti daug daugiau, o išlaidų daug mažiau, kadangi "miestui" pastatyti visą fanerą ir brezentus ir kitokią statybinę medžiagą aukojo įvairios kompanijos, organizacijos ir

grupės — visi tik baltieji. Visi to "miesto piliečiai" buvo maitinami valdžios, bažnyčių ir daugelio įvairių organizacijų ištekiais, o aprangos buvo tiek suaukota, kad "miestą" likvidavus ir jo įnamiams išsiskirsčius, paliko tokia daugybė drabužių, kad pati valdžia dar neapsprendė, kur juos padėti.

Bažnyčia ruošiasi perteisti Galileo

Po 300 m. žada išteisinti už erėziją, kad žemė sukasi apie saulę

Austrijos kardinolas Franz Koenig Vienoje pranešė, kad Rymo Katalikų Bažnyčia ruošiasi peržiūrėti savo pasmerkimą, septynioliktame šimtmety mestą italų mokslininkui Galileo, kurs buvo pripažintas eretiku už tvirtinimą, kad žemė sukasi aplink saulę.

Popiežius Paulius VI įgaliojo kardinolą Koenigą apie tai paskelbti Nobelio laureatų konferencijoje Lindau mieste. Daugiau kaip 20 Nobelio laureatų dalyvaujant, kard. Koenig sakė prakalbą, pavadintą "Religija ir mokslas", pareikšdamas, jog Vatikanas ruošiasi paskirti specialią komisiją Galilejui "perteisti".

Galilėjus (Galileo), gyvenęs nuo 1564 iki 1642 metų, buvo 1633 metais inkvizicijos Romoje torturų (kankinimų) grasinimais priverstas atšaukti savo teoriją ir likusią savo amžiaus dalį praleisti vienoje Florencijos viloje užsidaręs. Kard. pasakė mokslininkams, kad Galilėjaus teismo revizija "galės užgydyti giliausią plyšį tarp religijos ir mokslo".

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JULY 6, 1968

JAZMINA BAUKAITĖ

Cicero Aukšt. Lit. mokyklos Tautinių šokių mokytoja.